

NEM HALSZ BELE, DE POCSÉKUL ÉREZED MAGAD

NEHÉZ ÉRTELMEZHETŐ GAZDASÁGI KERETET ADNI MIND-ANNAK, AMI UKRAJNÁBAN TÖRTÉNIK. A HAZAI REAKCIÓK KÖZÖTT SZEMBETÜNŐ, HOGY ORBÁN, AKI SZINTE AZONNAL A „BÉKEHARC” ÉLÉRE ÁLLT, KI SEM EJTI A PÁR NAPJA MEG-LÁTOGATOTT VLAGYIMIR PUTYIN NEVÉT. MILYEN GAZDASÁGI KÖRNYEZETBE KERÜLT A VÁLASZTÁS ELŐTT ÁLLÓ ORSZÁG? CSABA LÁSZLÓ KÖZGAZDÁSSZAL, A CEU ÉS A CORVINUS PROFESSZORÁVAL BESZÉLGETTÜNK.

A járvány még hagyján, állítólag túl vagyunk rajta, az infláció is túlélhető. Háborúra, és gazdasági háborúra nem számítottunk. Hogy jutottunk ide?

Ha úgy gondolja, hogy látom az okokat, téved. Józan fejjel semmit sem ért az ember. Aki a háborúról döntött, s erről csak Putyin dönthetett, tragikusan elmérte a helyzetet. Hogy az orosz gazdaság rosszul teljesít, nem kétséges. Hogy a politika is felzárkózik ehhez, lehet valamiféle „következmény.” Csak olyan közhelyet mondhatok, hogy lavinaszerű, „öngerjesztő folyamatról” van szó, melyben klasszikus imperialista módszerekkel próbál eredményt elérni. Most Ukrajna az az elérhető gyümölcs, melyet látszólag kis erőfeszítéssel le lehetett szakitani.

Közel van, ismerős terep, úgy gondolták, fölényben lesznek. Ennyi elég?

Ukrajna ránézésre nagy falat. Minimális veszteség árán látványos győzelmet arathat. Először magam is úgy gondoltam, a tervnek egyetlen, önkorlátozó változata van. A két, gyakorlatilag elszakított megyét, a két népköztársaságot, Donyecket és Luhaszkot

akarták elfoglalni, a jogi helyzetet véglegesíteni. Aztán rémülten láttuk, hogy nem érik be ennyivel. Átkaroló hadművelettel, három irányból nyomultak be „Ukrajna puha szövetébe” s egyúttal az is kiderült, a politikusok sajtóközleményeit illik komolyan venni. Putyin a nyáron érkekezett egy cikkben a három keleti szláv nép, az orosz, ukrán, belorusz azonosságáról. Arról, hogy ez a három nemzet tulajdonképpen egy.

Az ukránok nem tudtak róla.

Az orosz elnök most hagyja el a hetvenet. Nemrég állítólag tumort diagnosztizáltak nála. Siet, de inkább kapkod. Ha a keleti szlávok egységét helyre tudja állítani, felkerülhet a nemzeti história fényes lapjára. De bármilyen fontos cikket írt, bármilyen geopolitikai eszméi vannak, más dolog százötvenezer katonát mozgósítani, még inkább más egy negyvennégymillió, lélekben elszánt országot bekebelezni. Szörnyű képeket látunk az online térben. A hadsereg atomerőművet támad, háborús bűnöket követ el. Grúziában, a Krímben ettől még tartózkodtak. Ha a győzelem tovább késik, felszakadnak a gátak.

Szerző:
BUJÁK ATTILA

Fotó:
DIMÉNY ANDRÁS

Ennyit tudunk. Van a miéltre válasz?
Nem olvastam komolyan vehető írást arról, mi áll a döntés hátterében. Olyasmit olvastam, hogy ez olyan akció, melyből a támadó fél nem tud jól kijönni. Ha egy ország, mellesleg világhatalom, olyan el-

KIEMELÉS

FDSFSD

FSDFSDFSDFSDFSDFSD

keseredett lépésbe megy bele, amelyből nem tud jól kijönni, abból törvényszerűen torz megoldás születik. Az elemzők ezért megállnak ott, hogy Putyin megháborodott. De ezt a történelemben Tiberiustól Caliguláig, Hitlerig sokakról feltételezik.

A tervezés, a katonai főlénylátványos győzelmet ígért. Mára kiderült, nincs így. Az idő múlása, a pénzügyi tartalékok apadása kiszámíthatatlan következményekkel jár. A Financial Times szerint az orosz hadsereg fegyverzetben ötszörös túlerőben van, a különbség létszámban is átütő. Az utóbbi években Putyin professzionális haderőt fejlesztett ki. Alkalmat egy modern, komputerezett háborúra.

Akkor miért pepceselnek?

Ez a szokásos elemzői tévedés, amely csak számszerűségről, arányokról szól. Nem veszi figyelembe azt, amit Izrael és más országok esetében láthattunk. Ha valaki nem tud hova hátrálni, s a megadás is nehézségekbe ütközik, harcolni fog. Ha egy hét alatt nem tudták ezt a hatalmas sík teret, ezt a „lapos országot” legázolni, amely adottságait tekintve nem Vietnám, nem is Afganisztán, ez azt jelenti, hogy hibásan mérték fel a helyzetet.

De termonukleáris eszközök bevetésével, világháborúval fenyegetni egyáltalán nem vicces. Erről csak virágnyelven szoktak értekezni. A durvaság nem az erő jele.

Az atomháborúval való fenyegetőzés arra vall, amit, mint főntebb mondtuk, sokan feltételeznek, hogy Putyin mentális háztartása felborult. Olyan dolgok zajlanak a világban, melyekről egy héttel ezelőtt nem is álmodtunk. A sajtó katonai kor-

szakváltásról beszél. Ez Oroszországnak legkevésbé sem érdeke. Lehet arról szónokolni, hogy „a szankciók hatástalanok”, de ha valakit kizárnak a SWIFT rendszerből, az azt jelenti, hogy pénzügyi értelemben tolokocsiba ültetik.

És akkor témánál vagyunk. Nem tudnak kereskedni, mi sem tudunk fizetni mondjuk a földgázért. Mi lesz? Jönnek a bőröndös, hátizsákos megoldások? A Swift rendszerből való kitiltásnak két következménye van. Az orosz mágnások nem férnek hozzá a vagyonukhoz. Nyilván durcásak. A másik, hogy az orosz állam nem tudja mozgatni a birtokában lévő állampapírokat. Két-három pénzügyi állomás van közbe-iktatva míg az orosz központi bank birtokában lévő papírokból készpénz lesz. A folyamat minden ponton külön is leállhat. A valutatartalékok nagy részét nem tudják felszabadítani. Fejükre borították a vödört. Nem értjük, miért. Milyen veszély miatt? Milyen előnyökért? Eddig a Nyugat Ukrajna EU-tagságáról csak spekulatív értelemben beszélt.

Találgatok: nem lehet, hogy kommunikációs hiba történt? Másként érzékeli a Kreml, s másképp érti a világ a néhány közhelyes mondatot.

Néhány fellengzős szónoklat miatt kellett háborúba bonyolódni? A jelenlegi helyzetben az sem megoldás, ha Ukrajnából kivonulnak. A tüske az orosz elit lelké-

ben marad. Alig várnák, hogy bosszút álljanak.

Az nem méltányolható szempont, hogy nyugati rakéták ne állomásozzanak Harkov-Harkiv előterében?

Ilyesmiről szó sem volt. Pláne most, hogy az amerikai politika újra az elkülönülés korszakába lépett. A Biden adminisztráció úgy látja, Európa mellékhadszíntér. Kína a nagy ellenfél. Ebben a helyzetben kiprovokálni egy nyugat-keleti konfliktust, orosz szempontból öngyilkosság. A németek kezdenek fegyverkezni. Ilyesmi hetvenöt éve nem volt.

És ott van a propagandaháború, melyet az első napon elvesztettek.

Nem voltak jó kiinduló helyzetben. A Frankfurter Allgemeine Zeitung szerint az ukránok a propagandaháborúban öt-egy arányban vezetnek.

Milyen ára lesz mindennek Magyarországra nézve? Milyen terhet pakol a háború a magyar lakosságra?

A helyzet egyelőre nem olyan súlyos. Menekültnek lenni az áldozatok életében drámai fordulat, a befogadó országok lakosságát lelkileg megviseli. Szorongást kelt. Abban a pillanatban, ahogy a háború véget ér, a kárpátaljai magyarok visszatérnek Beregszászra, mivel mindenük ott van. Olaj- vagy gázhiánytól Magyarországnak nem kell tartania, az energiapiacra a borsos árak ellenére túlkínálat van. Az orosz Szperbank fiókjának bezárása a hazai bankszektor egy százalékát sem érinti. Az orosz kereskedelem lefulladására azért nem fizetünk rá, mert a keleti nyitás humbug, sosem működött. A magyar kereskedelmet nem lehet kelet felé terelni.

Politikai értelemben dilemmába ütközünk. NATO tagok vagyunk, kelet felé nyitunk, megszavazzuk a szankciókat, részben tagadjuk azokat, Nyugatról jövő pénz után csorog a nyálunk.

Itt a legnyersebb politika szempontok érvényesülnek. Háborúközeli helyzetben ez érthető.

Hogy hat az invázió az orosz gazdaságra?
Nemrég tartottam előadást az ukrán és az orosz gazdaságról. Ha valaki ismeri a két ország számait, annak világos, Oroszország egy háborút nem engedhet meg magának. Tegyük föl, hogy bejön a terv, a nagy és gyors győzelem. A kívánatos almát Oroszország leszakítja, és kiderül, hogy az alma tulajdonképpen rohadt.

Hol helyezzük el Ukrajnát a világgazdaság térképén?

Fejlettségét tekintve Ukrajna Sri Lanka és Moldova között helyezkedik el 14 ezer dolláros egy főre jutó jövedelemmel. Ukrajna magyar szemmel nagy ország, ahol hatalmas lesz a belső ellenállás. Feltételezhető, hogy sokáig fognak lövöldözni, robbantani, partizánháborút fognak vívni.

Tegyük egy kört a magyar gazdaságban. Az első kérdés, amit feltehetünk, az infláció meddig marad velünk.

Az állami beavatkozás ellenére az infláció 8,4 és 10 százalék között állapodhat meg. Évekig kétszázalékos volt, vagy annál is kisebb. Ehhez képest ez a nyolc-tíz százalékos közérzetet kelt, mint amikor harminckilenc fokos lázad van. Nem halsz bele, de pocsekul érezed magad. Az infláció, amely ilyen-olyan okból összejött, valószínűleg nem csökken. Ráadásul most szórták ki a horribilis választási pénzeket, amit a lakosok önvédelmi okból – mivel egy perc alatt értékét veszti – nem fognak megtakarítani. Azonnal el fogják költeni. Az infláció beáll egy relatíve magas szintre. Bizonyos országok ehhez vannak szokva, együtt élnek vele, a magyarok nem. És mindez felülírja a fényes terveket.

Mi volt a kormányzati mesterterv?

A várakozás az lett volna – feltéve, hogy a világgazdaság úgy alakul, mint várták – hogy lesz olaj, lesz gáz, lesz hozzáférés a pénzpiacokhoz. Ha így alakul, a belső tényezők irányítják a gazdaságot. A forint gyöngye lesz, mint mindig, a kamatokat emelik. Sok embernek a hiteltörlesztés egyre nagyobb teher lesz. A kényszer nem lesz olyan durva, mint a devizahitel törlesztés idején, de így is kellemetlen. A fo-

lyamatban lévő beruházások nem térülnek meg. Amelyek hasznot hoznának, azokra nem lesz fedezet. Hosszú ideig az infláció lesz a meghatározó életélmény. Bajban lesznek a nyugdíjasok, mint mindig. Most kaptak ugyan kiadós pénzinjekciót, hogy tudják, hova kell húzni az ikszet. De jön a nyár, az ősz, a tél és tizennegyedik, tizenötödik, tizenhatodik havi nyugdíj nem lesz.

Április vízvázalasztó? Akár nyer, akár veszít a kormány?

- Az valóban vízvázalasztó lesz, annak kell lennie, mert a fékre kell lépni. Az ellenzék hevesen tagadja, nem tudom miben bízik. Ha nem teszik meg, nagyobb lesz a baj. Valakinek az asztalt le kell szedni, a választási lakoma nyomait el kell takarítani.

Mi borította meg a hajót? A vihar, vagy a kormányos kapkodása?

KIEMELÉS

FDSFSD

FSDFSDFSDFSDFSDFSD

Mind a kettő. Biztos, hogy volt-van szerepe a külső hatásoknak is, mint a járvány, vagy most a háborúnak. A miniszterelnök sem dicsekedhet azzal, hogy öt órán át tárgyalt Putyinnal. Hallgat is róla. Az olajár megszaladása szintén külső hatás. A gyenge forint huzamosabb ideje tartó sajátosság. Az MNB évek óta hangoztatja, hogy nem tesz ellene semmit. És nem is tett. Ehhez jönnek a politika által vezérelt gazdaság következményei. Ez már belső ok. Bizonyos beruházások nem fognak megtérülni, építészeti emléket hagyva egy tékozló szenvedély után. A stadionok nyakunkon maradnak, lehet, hogy ez egyeseknek tetszik, de nem fognak a nemzet épüléséhez hozzájárulni. És számos olyan terület van, mint a felsőoktatás, ahol a mennyiségi fejlődéshez minőségi romlás társul. Miközben persze az lenne a cél,

hogy a legjobbak ne menjenek el Magyarországról.**Szabadulhat-e Magyarország nemzetközi páriahelyzetéből?**

Ha egy kicsi és gyenge ország döntő pillanatokban rossz, vagy vesztes oldalra áll, a politikában nemzedékekre megtapad. A gazdaságra nézve ez azért veszélyes, mert így befektetők csak Ázsiából jönnek. Őket az európai politika témái nem érdeklik. Ha valaki foglalkozott a beérkező tőke helyzetével, tudja, hogy számos dolog mellett a befektetés minősége fontos. Akkumulátorgyárral büszkélkedni olyan időkben, mikor a zöld megújulás a cél, nem túl lelkesítő. És nem azért, mintha Von der Leyen asszony nehezményezné. Azért nem lelkesítő, mert nekünk rossz. Rossz közérzetet okoz.

Összegezve: a külön-utas politika Magyarország megítélését roncsolta?

A személyes kapcsolatoknak is ártott.